

Мирослав ВОЛОЩУК

доктор історичних наук,
професор кафедри всесвітньої історії,
директор центру медієвістичних студій,
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна), myrkomyrko79@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1737-7205>

Русини-міщани малопольських міст XIII–XIV ст.: проблеми пошуку та ідентифікації

DOI: <https://doi.org/>

УДК: [94(477:438):347.167]«13–14»

Анотація. Мета дослідження – визначити вихідців із Русі, що впродовж XIII–XIV ст. оселялися в міських центрах володінь династії П'ястів, головно Малій Польщі, окреслити їх походження та проблеми ідентифікації частини з них. **Методологія** полягає у застосуванні порівняльно-історичного та системного аналізу, компаративістики, просопографії. Стаття написана з погляду соціальної антропології, із використанням методів семантики. **Наукова новизна.** Уперше узагальнено всіх занотованих різноплановими джерелами вихідців із Русі XIII–XIV ст. – представників міського середовища володінь П'ястів. **Висновки.** Різносторонньому польсько-руському взаємообміну сприяли давні й постійні торговельні контакти. Існувало щонайменше три магістральних напрямки, що єдали міста Малої Польщі із землями династії Рюриковичів. У компаративістичному контексті відзначається, до прикладу, відсутність руського міського населення у середньовічному Угорському королівстві. Натомість у деяких малопольських містах, зокрема Кракові, за рахунок активного поповнення міського населення русинами впродовж другої половини XIII–XIV ст. формувалися цілі руські родини та квартали. Сприяло цьому надання містам самоврядування, отримане від князів із династії П'ястів від початку XIII ст. До найвідоміших родин руського походження XIV ст. належав рід особи, занотованої латинськими джерелами як «Nicolaus Ruthenus», «Nicolaus genere Ruthenus» та «Nicolaus dictus Ruthenus». Безсумнівно, ішлося про вихідця з Русі. Утім не всіх окреслених у джерелах як «Ruthenus» слід однозначно зараховувати до прибулих із Русі. Відомо чимало й суперечливих ідентифікацій, які не мають чіткого пояснення. Кожна особа вимагає окремої прискіпливої уваги, адже часом за характерним окресленням – не етнічне походження, а свідчення активної торгівлі в Русі або інших контактів. Неоднозначні окреслення осіб також вимагають додаткової перевірки на предмет дочасного проживання у землях Рюриковичів. Руські містяни Малої Польщі не були найчисельнішими. Однак вони гармонійно доповнювали строкате етнічно міське середовище та користувалися всіма, відповідно до свого статусу, правами і привілеями. Вочевидь у другому – третьому поколіннях вони приймали західний обряд, одружувалися із представницями «латинського світу». Але через особисті зв'язки мусіли впливати на східну торгівлю королів Польщі.

Ключові слова: землі П'ястів, Польща, Русь, русини, Краків, «Русь за межами Русі».

Усебічна активність русько-польських середньовічних відносин стосувалася не тільки добре досліджених міждинастичних шлюбів. Генеалогічні студії останніх десятиліть дозволяють вивести менш-більш репрезентативну статистику, крізь призму аналізу якої можемо стереоскопічно побачити динаміку і специфіку двосторонньої матримоніальної політики. Утім проникненню купців у володіння П'ястів та навпаки – поляків у землях Рюриковичів – сприяли також тісні контакти еліт і міського

населення. Активні торгівельні зв'язки, що читаються у джерелах з X ст.¹, відповідно до зовнішньої політики обох династій поступово розширювали свої межі та ринки збуту купцями товарів. Станом на середину – другу половину XI ст. відносно стабілізувалася лінія розмежування підконтрольних П'ястам і Рюриковичам територій, за які вони продовжували перманентно конфліктувати без особливо відчутного просування на схід чи на захід аж до кінця XIII – середини XIV ст. Природними кордонами, отже, стали течії річок Західний Буг, Сян, Вепр тощо, по обидва боки яких проживали люди з ментальністю прикордонного мешканця, наприклад «лахове-украинанѣ», занотовані в так званій «Хроніці Романовичів» (Галицько-Волинський літопис або хроніка) 1268 р.²

Воєнні події XI–XIII ст. сприяли зміцненню старих фортифікацій та появі на кордоні нових, чіткіше окреслювали маршрути пересування військ, котрими в мирний час рухалися торгівельні каравани, подорожні, ченці та ін. До товарообігу із землями П'ястів було залучено значну кількість населення Київської, Волинської, Галицької земель, частково Чернігівської, Смоленської, меншою мірою – розташованих далі на північ і схід володінь Рюриковичів. Головні торгівельні артерії на Русі перетиналися в найважливішому її транзитному пункті – Києві, де існувала вперше згадана 1151 р. знаменита Лядська брама – свідчення тривалої присутності громади ляхів, вочевидь купців³. Далі на захід через володіння П'ястів шляхи просувалися, головню, трьома напрямками⁴, кожен з яких фактично мав за мету з'єднати володіння Рюриковичів із землями Священної Римської імперії функціонально стабільним торговельним маршрутом:

1. Київ – Білгород – Ярополч – Котельниця – Междибіж – Теревовля – Микулинці – Галич – Львів (із другої половини XIII ст.) – Городок – Перемишль – Ярослав – Краків.
2. Київ – Білгород (могло функціонувати відгалуження на Корець – Ушеськ – Радомишль – Здвизень, а звідти через Завихост на Сандомир, і далі суходелом на Краків) – Ярополч – Котельниця – Колодяжне – Полоний – Кременець – Броди – Буськ (на ділянці Броди – Буськ у Пліснеську було відгалуження, яким цей маршрут сполучався з першим на Львів – Городок – Перемишль) – Белз – Червен і далі на Люблін, Сандомир та здебільшого Віслою на Краків.
3. Київ – Білгород – Ярополч – Котельниця – Колодяжне – Полоний – Кременець – Радомишль – Звягель – Корець – Дорогобуж – Луцьк – Володимир – Устилуг – Холм (із другої половини XIII ст.) й далі на Люблін, Сандомир, Краків, або з відгалуженням у Любліні за напрямком Радом – Скшинно – Опочно – Сулеїв – Пьотркув – Іновудж (із відгалуженням на Опочно – Вонхок – Опатув) на Лютомерськ, Познань (із Познані через Геч – Торгову Гурку – Болехово – Цьонжен – Лонд – Конін – Коло шлях вів до Ленчиці) або Інезно.

У цілому умовне русько-польське порубіжжя, через яке ці шляхи проходили, ще з кінця X – початку XI ст. функціонувало завдяки активній ролі так званих «червєнських градів» – переважно важливих транзитних осередків свого часу. На його південному

¹ Lewicka-Rajewska U. Arabskie opisanie Słowian. – Wrocław, 2004. – S.46.

² Chronica Galiciano-Voliniana (Chronica Romanoviciana) / Ed. D. Dąbrowski, A. Jusupović // Monumenta Poloniae historica: Nova series (далі – MPH). – Kraków; Warszawa, 2017. – T. XVI. – P. 457.

³ Ипатьевская летопись // Полное собрание русских летописей [с предисл. Б.М. Клооса]. – Т. 2. – Москва, 2001. – Стб. 427.

⁴ Ми не розбиратимемо тут детально предмети товарообігу, щодо цього див.: Hilczewówna Z. Przyczynki do handlu Polski z Rusią Kijowską // Przegląd Archeologiczny. – Т. 9. – Р. 26-28. – Poznań, 1950-1953. – S. 8-23; Alexandrowicz St. Stosunki handlowe polsko-ruskie do roku 1241 // Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu: Historia. – R. 14. – Z. 3. – Poznań, 1958. – S. 24-42, 49-65; Сидоренко О. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVII ст.). – К., 1992.

відтинку впродовж XI–XIV ст. особливо важливу роль відігравав Перемишль (як найбільший центр, порівняно з Сяноком, Кросном чи дещо на віддалі розташованим Ряшевом) із його цінними покладами важливих для торгівлі мінералів⁵, єврейською громадою та характерними функціональними її обов'язками⁶. Краків, як бачимо, залишався вагомим транзитним пунктом у польських землях, куди купці й міщани прибували через Сандомир⁷, а звідти продовжували рух у Силезію, Моравію, Угорщину, німецькі терени (через Моравську браму – до Праги та далі на Регенсбург). У Кракові концентрувалася лєвова доля товарів і тих, хто їх звідусіль привозили, зокрема з країн Сходу, Русі⁸. Тому, природно, найінтенсивнішим за використанням був саме цей південний напрямок руху людей.

У другій половині XIII – першій третині XIV ст. географічно наступним місцем серйозної польської торгівельної концентрації в посталому 1253 р. королівстві Русі були Холм і Львів, натомість руської концентрації у землях П'ястів окрім Кракова – Вроцлав⁹. Саме до Силезії, меншою мірою постраждалої після татарського лихоліття 1241 та 1259 рр., ринули громади переселенців, ідентифікованих латиномовними джерелами як «Rutheni». Тут, як і у Кракові, існувала торгівельна розв'язка, що вела купців в інші куточки Європи та приводила їх звідусіль сюди¹⁰. Прикладом такого реверсного руху у східному напрямку слугує поїздка Іоанна П'ястича де Карпіні 1245 р. у ставку монголів через Київ, куди його супроводжували вроцлавські купці. Францисканський чернець, крім того, підкреслював, що сюди прибували й інші торговці з Польщі (можливо, маючи на увазі саме знайому йому Малу Польщу) та Австрії¹¹. Завдяки їм та, вочевидь, їхнім силезьким «колегам», до датованих 1280–1290-ми рр. текстів так званої «Хроніки Романовичів» потрапили чимало звісток силезького походження¹². Імовірно окремі представники силезької знаті деякий час на рубежі XIII–XIV ст. мешкали в містах королівства Русі¹³. Однак прилучення менших за розмірами міст Силезії, а, особливо, Вроцлава 1335 р. князівськими й міськими елітами до Чехії на певний час позбавили їх пріоритетності в торговельних зв'язках із землями Русі.

Окремі відгалуження від магістральних шляхів сполучень через північний відтинки «червєнських гравів» (Бєлз, Червєн зокрема) дозволяли руським торговцям так само проникати й до Мазовії. На цій ділянці шляху не менш вагомим опорним і транзитним пунктом на середній течії Бугу слугував Дорогочин, звідки купецтво добиралося до Пруссії чи то Балтії. Свідченням двосторонніх торговельних контактів цієї

⁵ Żaki A. Topografia wczesnośredniowiecznego Przemysła: Preliminaria badawcze // Acta archaeologica Carpathica. – T.1. – F.1. – 1958. – P.118; *Idem*. Parę uwag o pograniczu polsko-ruskim we wczesnym średniowieczu // Sprawozdania z posiedzeń komisji: Rok 1958. – Kraków, 1959. – S.100.

⁶ Wyrozumski J. Handel Krakowa ze Wschodem w średniowieczu // Rocznik Krakowski. – T.50. – Kraków, 1980. – S.59.

⁷ Про формування тла міста та його торговельні пріоритети див.: Florek M. Osadnictwo otwarte w rejonie Sandomierza od końca X do końca XIII w.: Struktury osadnicze i ich przemiany // Przez pradzieje i wczesne średniowiecze: Księga jubileuszowa na siedemdziesiąte piąte urodziny docenta doktora Jana Gurby / Pod red. J.Libery, A.Zakościelnej. – Lublin, 2004. – S.325–335.

⁸ Wyrozumski J. Handel Krakowa ze Wschodem w średniowieczu. – S.59–61. Див. також порівняння розвитку Кракова з Києвом: Żaki A. Kraków i Kijów we wczesnym średniowieczu // Sprawozdania z posiedzeń komisji: Rok 1961. – Kraków, 1962. – S.337–340. Про східні інтереси краківського купецтва див.: Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400 / Wydali E.Piekosiński, J.Szujski // Monumenta Medii Aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. – T.4. – Cracoviae, 1878. – P.XXXVII.

⁹ Daszkiewicz J. Z historii południowo-wschodniego szlaku bursztynowego (XIV–XVII w.) // Slavia antiqua. – T.27. – 1980. – S.254–257.

¹⁰ Wendt H. Schlesien und Orient: Ein geschichtlicher Rückblick. – Breslau, 1916. – S.18–24, 27–34.

¹¹ Giovanni di Pian di Carpino. Storia dei Mongoli / Ed. critica del testo latino a cura di E.Menesto; trad. italiana a cura di M.C.Lungarotti e note di P.Daffina; introduzione di L.Petech; studi storico-filologici di C.Leonardi, M.C.Lungarotti, E.Menesto. – Spoleto, 1989. – P.332.

¹² Chronica Galiciano-Voliniana (Chronica Romanoviciana). – P.622–623, 637, 646–647.

¹³ Волоцюк М., Паршин І. Johann de Ladimiria: до проблеми етнічного походження капелана силезького князя Генріха VI Доброго // Галичина: Наук. і культ.-просвіт. краєзнавчий часопис. – Вип.31. – Івано-Франківськ, 2018. – С.50–63.

зони стали результати багаторічних студій плombs так званого «дорогочинського типу»¹⁴ та городища Чермно над Гучвою¹⁵.

Звісно, вихідці з Русі відвідували міста у землях П'ястів задовго до набуття тими властивого міського права, що активно проникало від початку XIII ст. насамперед із теренів Священної Римської імперії, суттєво універсалізувавши міське життя обох країн. Упродовж лише XIII ст. в керованих династією П'ястів володіннях, а також на Помор'ї міське самоврядування набули 230 населених пунктів: у Силезії – 128 (101 князівська локація, 21 церковна, 6 рицарських), у Великій Польщі – 38 (24 князівських локації, 6 церковних, 8 рицарських), у Малій Польщі – 29 (11 князівських локацій, 17 церковних, 1 рицарська), у Серадзькій і Ленчицькій землях – 17 (13 князівських локацій, 4 церковних), у Куявії та Добжинській землі – 9 (5 князівських локацій і 4 церковних), на Гданському Помор'ї – 5 (4 князівських локації, 1 церковна), а також 4 локації в Мазовії (по 2 князівських і церковних)¹⁶.

При цьому, як видно на прикладі багатьох міст, зокрема важливого з погляду оселення в ньому русинів Вроцлава, в його околицях спершу, дещо в інших правових рамках, мешкали громади валонів, додаючи місцевій юридичній специфікації нових, можливо, менш знайомих у Силезії західноєвропейських рис¹⁷. Міське право у цілому давало містянам не тільки правовий захист від сваволі світських і духовних феодалних еліт, але й дозволяло купецьким родинам (часто іноземного походження) зробити тут успішну кар'єру. Не стояли осторонь цих процесів і вихідці з Русі, котрі, вочевидь, сприяли проникненню нових правових норм також і на свою «малу батьківщину». Зокрема локація Кракова 5 червня 1257 р. відбулася за активної участі матері краківсько-сандомирського князя Болеслава Сором'язливого руської з походження княгині Гримислави Ярославни¹⁸. Зародки елементів міського самоврядування та повноправні локації можемо з деяким запізненням та далеко не в такій кількості побачити в Галичі 1238 р.¹⁹, волинському Володимирі 1287 р., Луцьку 1287 р., Львові, можливо, 1287 р.²⁰, Перемишлі не пізніше 1323 р.²¹, Сяноку 1339 р.²² тощо.

¹⁴ Тема має чималу історіографію: *Jodkowski J.* Pieczęcie ruskie z XI–XII w., znalezione w Grodnie i Drohiczyne // *Przegląd Historyczny.* – T.37. – Warszawa, 1948. – S.153–180; *Lewicki T.* Znaczenie handlowe Drohiczyne nad Bugiem we wczesnym średniowieczu i zagadkowe plomby ołowiane znalezione w tej miejscowości: Notatka tymczasowa // *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej.* – R.4. – №2. – 1956. – S.598–599; *Liwoch R.* Plomby typu drohiczyńskiego z Drohiczyne nad Bugiem w Krakowskim Muzeum archeologicznym // *Materiały Archeologiczne.* – T.40. – 2015. – S.237–244.

¹⁵ Czerwień – gród między Wschodem a Zachodem: Katalog wystawy / Red. J. Bagińska, M. Piotrowski, M. Wołoszyn. – Tomaszów Lubelski; Leipzig; Lublin; Rzeszów, 2012. Див. також історіографію проблеми та нове узагальнююче видання про плombs «дорогочинського типу» з культурного шару Чермна: *The Sphinx of Slavic Sigillography – Small Lead Seals of «Drogiczyn type» from Czermino in their East European Context = Sfinks słowiańskiej sfragistyki: Plomby typu drohiczyńskiego z Czermina w kontekście wschodnioeuropejskim // U źródeł Europy Środkowo-Wschodniej / Frühzeit Ostmitteleuropas / Eds. A. Musin, M. Wołoszyn. – Kraków; Leipzig; Rzeszów; Saint-Petersburg; Warszawa, 2019. – 1040 s.*

¹⁶ *Bogucka M., Samsonowicz H.* Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej. – Wrocław, 1986. – S.84–88.

¹⁷ *Konczewska M., Piękalski J.* Problem lokalizacji średniowiecznej osady Walonów we Wrocławiu w świetle ostatnich badań archeologicznych // *Śląskie sprawozdania archeologiczne / Pod red. M. Burdukiewicza.* – T.50. – Wrocław, 2008. – S.241–258.

¹⁸ *Wyrozumski J.* Lokacja czy lokacje Krakowa na prawie niemieckim? // *Kraków: Nowe studia nad rozwojem miasta / Red. J. Wyrozumski.* – Kraków, 2007. – S.121–151.

¹⁹ Опосередковано про це може свідчити наявність terminus ante quem 1238 р. Німецьких воріт, на яких установив свій стяг волинський князь Данило Романович («постави на Нѣмѣчьскихъ вратѣхъ хороуговъ свою» // *Chronica Galiciano-Voliniana (Chronica Romanoviciana).* – P.207).

²⁰ Щодо цих населених пунктів, або ж місцевостей поряд, у «Хроніці Романовичів» XIII ст. за тогочасними європейськими візирями вживається термін «місто» (див.: *Chronica Galiciano-Voliniana (Chronica Romanoviciana).* – P.564, 572, 623–624), що, як припускає О. Баран, може свідчити про елементи самоврядування (див.: *Baran A.* Pojawienie się terminu «miasto» w językach polskim i ruskim w XIII w. (na materiale «Kroniki halicko-wołyńskiej») // *Limes: Studia i materiały z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej.* – V.5. – 2012. – S.10–11). Terminus ante quem 1324 р. міське самоврядування волинського Володимира, наприклад, підтверджене одним із місцевих актів (див.: *Кутчинський О.* Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV ст.: Дослідження. Тексти. – Л., 2004. – С.162–166).

²¹ *Кутчинський О.* Акти та документи Галицько-Волинського князівства... – С.139–145.

²² Там само. – С.188–194.

Логістика двосторонньої торгівельної діяльності засвідчує, що одним із перших вагомих осередків Польщі на шляху до Чехії (Богемії), Моравії та Німеччини, в якому зупинялися й залишалися на тривалий час руські купці, був Краків – ключова резиденція П'ястів, неформальна столиця до 1320 р. (згодом – центр королівства), місце осідку єпископа. Вочевидь як до, так і після локації міста 1257 р. тут, як і в не менш значимому Сандомирі, мешкали руські купці. Достеменно відомо, що зі смертю 7 грудня 1279 р. князя Болеслава свої претензії на краківський престол задекларував Лев Данилович, маючи у Краківсько-Сандомирській землі якусь підтримку й серед місцевих еліт²³. Руський із походження канцлер і духівник князів Болеслава Сором'язливого, Лешека Чорного та Пшемисла II краківський єпископ упродовж 1292/1293–1295 рр., син колишнього галицького князя та господаря угорської Мачви Ростислава Михайловича – Прокіп²⁴ між 26 липня – 15 серпня 1286 р. за наказом Лешека Чорного власноруч уклав локаційний привілей для Сандомира, за яким володар декларував, «щоб кожен, хто лише бажатиме вирушити в подорож до Угорщини чи Русі, або вертатиметься з Угорщини чи Русі, міг собі обрати дорогу, що провадить через місто Сандомир»²⁵. У сандецькому ж монастирі кларисок із кінця XIII ст. перебувала донька згаданого руського князя Лева, смерть якої 1302 р. занотовано цілою низкою анналів²⁶.

Тож немає нічого дивного, що громади Кракова, Сонча, Вольбожа та інших міст регулярно поповнювалися вочевидь руськими з походження особами, котрі міцно осідали тут, заводили сім'ї. Вони доповнювали спільноти інших прибульців, означених «Bohemus», «Frise», «Gallicus», «Ostirichir», «Toringus», «Thartarus»²⁷. Активізувалися ці процеси безперечно після коронування 1320 р. Володислава Локетка та суттєвого вивіщення ролі столичного центру ноповсталого Regni Poloniae. Хтось із руських містян чи купців міг поповнити, зокрема, ряди мешканців Кракова після кампанії Казимира III 16 квітня 1340 р., коли той, «прийшовши на Русь, християн і купців, які зібралися у замку Львова, після того, як замок було спалено, схопив разом з їхніми дружинами, дітьми та майном і відвів до свого королівства»²⁸.

Тому руських чи прозваних руськими мешканців підконтрольних П'ястам міст упродовж XIV ст. фіксується чимало. Ключовою базою даних про них стали

²³ В одному з актів від 22 січня 1284 р. Лешек Чорний прямо звинувачував держателя Бешице (нині однойменне село у Сандомирському повіті, Польща) «Niemste filij Kriwosandonis» у тому, що він, «перейшовши на бік схизматиків, жорстоко землю нашу у змові з ними спустошував» («transfugiens ad schismaticos, hostiliter nostram terram cum eisdem machinatus est deustare»; див.: *Kodeks dyplomatyczny Malopolski* (далі – KDM) / Ed. F.Piekosiński. – Т.2 (1153–1333). – Kraków, 1886. – S.155). Див. також: *Wojciechowski P.K.* Ugrupowania polityczne w ziemiach krakowskiej i sandomierskiej w latach 1280–1286 // *Przegląd Historyczny*. – Т.70. – Z.1. – Warszawa, 1979. – S.57–58.

²⁴ Про походження Прокопа див.: *Волощук М.* Єпископ Кракова Procopius de Russia (1292/93–1295 рр.): Умова етнічність та генеалогічна належність // *Monografie Pracowni Badań nad Dziejami Rusi Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego* / [Red. D.Dąbrowski, A.Jusupović, T.Marzec]. – Т.5: Polska, Ruś i Węgry: X–XIV w. – Kraków, 2018. – S.99–129.

²⁵ «[...] quod omnibus transire volentibus Ungariam vel Russiam et e converso de Ungaria vel Russiam per Sandomiriam civitatem transitus communis habeatur» (див.: *Giergiel T., Jop R.* Dokument lokacyjny Leszka Czarnego dla Sandomierza z 1286 r. – Sandomierz, 2015. – S.22, 51).

²⁶ *Dąbrowski D.* Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wolyńskich // *Biblioteka Genealogiczna* [pod red. M.Górnegol]. – Т.6. – Poznań; Wrocław, 2002. – S.226–230.

²⁷ *Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400*. – Т.4. – P.XXX–XXXI, LVI–LVII.

²⁸ «Russiam [...] intrans, christianos et mercatores, qui se in castro Liwow receperant, castro cremato cum uxoris, pueris et rebus eorum usque in regnum suum deduxit» (див.: *Rocznik Traski* // МРН / Ed. A.Bielowski. – Т.2. – Lwów, 1872. – P.860). Поп. із «Малопольськими анналами»: «Audiens rex Polonie eximius Kazimirus, quod ita vita decessisset Russiam circa festum pasche in parvo numero intrans christianos et mercatores, qui se in castro Lywow vel Lamberg receperant, castro cremato cum uxoris eorum et pueris et rebus eorum usque in regnum suum deduxit» (див.: *Rocznik Malopolski* // *Ibid.* / Ed. A.Malecki, W.Ketrzyński, X.Liske. – Т.3. – Warszawa, 1961. – P.200).

опубліковані впродовж XIX – початку XXI ст. найдавніші міські книги²⁹, періодично доповнювані фрагментами актового матеріалу князівських і королівських канцелярій.

Безумовно, найбільшим місцем проживання всіх імовірних вихідців із земель Русі був Краків. Тут їх можна розподілити за кількома категоріями.

Чітко окреслена руськість (предикат або походження). Більшість «руських» містян Кракова часто з геть неруськими іменами (що не має надмірно насторожувати) згадано спорадично або декілька разів: 1310 р. – Дітріх та Альбрехт із Русі («dyterich von guzpen [...] vnde sinen kynden albrecht»)³⁰, 1313 р. – Герман із Русі («Hermannus de Russia»)³¹, упродовж 1313–1325 рр. – Теодор із Русі («Theodricus de Russia»)³², 27 березня 1334 р. – Петро Руський («Petrus Ruthenus»)³³. Із високою ймовірністю руським був відомий за актом 8 липня 1352 р. «Iohannes Vruse, civis Cracovinesis» – учасник торговельних операцій із купцями міста Брюгге у Фландрії³⁴. 1369 та 1373 рр. – вочевидь читаємо вже про іншого Петра Русина («Petrus Russin»)³⁵, 1375 р. – Генцила Руського («Henzil Rueze»)³⁶, 1382 р. – Іоанна Руського («Iohannes Rew»)³⁷, 1392 р. – виробника ножів Миколу Руського («Nicolaus Russzky»)³⁸, 1394 р. – Михайла Руського («Michael reusse»)³⁹ та ін.

Однак на найбільшу увагу все-таки заслуговує краківський містянин і неодноразовий консул – Микола Руський, занотований між 1313–1350 рр. як «Nicolaus Ruthenus»⁴⁰, «Nicolaus genere Ruthenus»⁴¹ та «Nicolaus dictus Ruthenus»⁴², що, з одного боку, не залишає жодних сумнівів із приводу його дочасного місця проживання, а з іншого – потребує написання спеціальної біографічної статті. Так, 30 травня 1329 р. в укладеному у Кракові акті між краківськими й сандецькими міщанами на предмет торгівлі по річці Вісла з Торунем саме його було названо краківським консулом («Nicolaus Ruthenus»)⁴³. Він мав велику родину. Його дружиною terminus ante quem 1328 р. стала донька іншого заможного, відомого впродовж 1302–1343 рр. містянина Кракова Миколи із Завихоста («Nicolaus von Zaucost», «Nicolaus dictus de Zauicostz», «Nicolaus de Zaukost», «Nicolaus de sabicostz», «Nicolaus de Zaucostz»)⁴⁴ – Гелена (померла до 1335 р.)⁴⁵. Із народжених у цьому шлюбі дітей у 1328–1343 рр. занотовані Ганко («Hanco filius Nicolai Rutheni», «Heynco»)⁴⁶, у 1330–1345 рр. – Іоанн («filio suo Iohanni», згаданий також як «Iohannes Ruthenus», що свідчило про вживання властивого предиката у щонайменше другому поколінні роду)⁴⁷, у 1330–1351 рр. – Анна («filia sua Anna Iunior») – можливо,

²⁹ Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400. – T.4; Acta scabinalia Cracoviensia 1365–1376 i 1390–1397 / Wydał St. Krzyżanowski. – Cracoviae, 1904. – 385 p.; *Wyrozumka B.* Księga proskrypcji i skarg miasta Krakowa 1360–1422: Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Krakowie. – Kraków, 2001. – 202 s.

³⁰ Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400. – T.4. – P.14.

³¹ Ibid. – P.31.

³² Ibid. – P.29, 33, 78.

³³ KDM. – T.1 (1178–1386). – Kraków, 1876. – S.232.

³⁴ Monumenta Poloniae Vaticana / Ed. J.Ptaśnik. – T.2: Acta camerae Apostolicae 1344–1374. – Cracoviae, 1913. – P.60.

³⁵ Księga proscriptioinum et gravaminum miasta Krakowa z czasów Kazimierza Wielkiego 1361–1370 // Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400. – T.4. – P.27; *Wyrozumka B.* Księga proskrypcji i skarg miasta Krakowa 1360–1422... – S.34.

³⁶ Księga proscriptioinum et gravaminum miasta Krakowa z czasów Kazimierza Wielkiego 1361–1370. – P.40.

³⁷ Ibid. – P.51; *Wyrozumka B.* Księga proskrypcji i skarg miasta Krakowa 1360–1422... – S.61.

³⁸ *Wyrozumka B.* Księga proskrypcji i skarg miasta Krakowa 1360–1422... – S.34, 61, 92.

³⁹ Księga proscriptioinum et gravaminum miasta Krakowa z czasów Kazimierza Wielkiego 1361–1370. – P.108.

⁴⁰ Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400. – T.4. – P.30, 51, 56–57, 86, 90, 103–105, 124, 127.

⁴¹ Ibid. – P.37, 180, 182.

⁴² Ibid. – P.70, 78, 87, 93–94, 97.

⁴³ KDM. – T.1. – S.213.

⁴⁴ Ibid. – P.5, 12, 29, 38–40, 50, 58, 63, 66, 68, 70, 77, 97, 100, 109, 119, 123–124, 126–127, 159, 162, 164–166, 177.

⁴⁵ Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400. – T.4. – P.124.

⁴⁶ Ibid. – P.97, 127, 149–150, 155, 163. З огляду на вельми поширене у землях П'ястів, зокрема міському просторі, ім'я «Hanco» не маємо певності, що двічі занотовані «Hanco Rothe» (1341 р.) та «Hanco dictus Rothe» (1343 р.) – це саме «Hanco filius Nicolai Rutheni». Див.: Ibid. – P.158, 166.

⁴⁷ Ibid. – P.104, 124, 173.

близнючка або двійнятко з Іоанном, адже завжди поряд із ним фігурувала у справах успадкування майна)⁴⁸ та в 1350–1352 рр. – Гертруда («soror Annae Gertruda»)⁴⁹, котра, попри пізню згадку про себе, була радше старшою за Іоанна та Анну.

Ганко, син Миколи Руського, можливо, названий на честь свого рідного дядька «за кужелем» («Hanco de Zawychost», «Hanco dictus Zawichost»)⁵⁰, до 1340 р. одружився з сестрою відомого впродовж 1318–1345 рр. краківського кушніра Віллуса («Willuson pellifix», «villus», «willusio», «villuson»)⁵¹ Катериною («pro sorore Katherina», «quam heynco duxit in vxorem»)⁵². Невідома ж на ім'я донька Віллуса terminus ante quem 1345 р. вийшла заміж за сина Миколи Руського – Іоанна Руського, народивши йому до 1353 р. доньку Осанну («puella Osanna filia quondam Iohannis Rutheni [...] post mortem dicte puelle Osanne»), котра померла в дитячому віці⁵³. Натомість вочевидь найстарша донька Миколи Руського Гертруда стала дружиною відомого в 1323–1366 рр. вельможного Тичка, прозваного Снелл («Ticzko dictus Snell», «Ticzko Snelle»)⁵⁴. Вона народила у цьому шлюбі доньку Єлизавету («Elizabeth filia eiusdem ipso Ticzkone»), згадану вперше лише 1350 р.⁵⁵ в уже дорослому віці, про що свідчить її заміжний стан на 1353 р. та нотатка про чоловіка – наглядча міських ваг Станіслава («Stanizlaus Pensator»), опікуна племянниці Осанни, доньки Іоанна Руського («tutor erat [...] dicte puelle Osanne»)⁵⁶.

Патроніми, характерний іменослов. Однак окрім чітких руських окреслень чимало мешканців Кракова володіли іншими, що, на наш погляд, указували на попереднє місце проживання, – імовірно сусідні Галицьку, Волинську або й Чернігівську землі. До таких відносимо занотованого впродовж 1317–1343 рр. вїта та лавника Кракова Сташка Васильовича («Stasco Vassilouicz», «Staschko Wassilowicz»)⁵⁷ із сестрою Катериною («Katherina sue soror»), заміжньою за, можливо, чехом із походження Вацлавом («Ventzlaus eiusdem Katherine maritus»)⁵⁸. У широкому розумінні родичем («cognatus») Сташка під 1347 р. названий якийсь Михайло⁵⁹. Окрім Сташка Васильовича ймовірно «руське» минуле мав відомий у 1365–1373 рр. Микола Корчак («Nicolaus Korczecz»)⁶⁰. Із кількох дописів відомо про його дружину Святославу (померла до 1373 р.), а також, мабуть, батька (Філіпа) і брата (Андрія), котрі, проте, не окреслені прізвиськом «Korczak» («per Andream filium Philippi», «condam dicti Nicolai Karczak fratris»)⁶¹. З іншого боку, не відкидаємо, що згаданий Андрій був двоюрідним братом, а Філіп – дядьком Миколи Корчака.

Із вищою вірогідністю (за характерним іменословом та патронімами) вихідцями із земель Рюриковичів були й занотовані 1340 р. Микола Дмитрович («Nycolaus Dytmarowicz»)⁶², 1342 р. – Станіслав, прозваний Василем («Stanyslaus dictus Wassilo»)⁶³, 1343 р. – Яків Филипович («Iacobus Philipowicz»)⁶⁴, однак із нижчою (за частково нехарактерними іменами та патронімами) – згаданий 1384 р. Павло

⁴⁸ Ibid. – P.104, 127, 182, 185.

⁴⁹ Ibid. – P.182, 185, 188.

⁵⁰ Ibid. – P.112, 114, 119, 121.

⁵¹ Ibid. – P.53, 56, 60, 68, 87–88, 90, 98, 112, 114, 117, 119–121, 141, 147, 149–150, 159, 163, 173.

⁵² Ibid. – P.149, 163.

⁵³ Ibid. – P.173, 188.

⁵⁴ Ibid. – P.70, 94, 118, 134, 140, 163–165, 169–170, 172, 182, 185, 201.

⁵⁵ Ibid. – P.182, 185.

⁵⁶ Ibid. – P.188.

⁵⁷ Ibid. – P.51, 96, 122, 163, 180.

⁵⁸ Ibid. – P.51.

⁵⁹ Ibid. – P.180.

⁶⁰ Acta scabinalia Cracoviensia 1365–1376 i 1390–1397. – P.1, 9, 94.

⁶¹ Ibid. – P.94.

⁶² Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400. – T.4. – P.150.

⁶³ Ibid. – P.155.

⁶⁴ Ibid. – P.163.

Чинчевич, або Чинхевич («Paulus Czinnychewicz»)⁶⁵, а 1385 р. – Мачко Станіславович («Maczco de Stanislavicz»)⁶⁶ та Лаврентій Варшович («Laurentius Warschowicz»)⁶⁷.

Походження за містами або сторонами світу. Нотування окремих осіб за місцем (містом) попереднього їх проживання добре відоме з німецької традиції, на що й ми в «руському» контексті вже якось звертали свою увагу⁶⁸. Тому можливим, на нашу думку, видається походження з міського («руського») середовища Луцька згаданих 1373–1374 рр. у Кракові Климента («Clementis de Lucczk») та Матвія («Mathie Luschczke»)⁶⁹, натомість із Кросна – відомих за 1392–1395 рр. старост Ганка («Hanco Schultis de Krosna») і двох Іоаннів («Johannes Schultis de Krosna» й «Johannes Halner de Krosna»)⁷⁰. Останні не конче були русинами, радше ними й не були, як, до прикладу, кілька вочевидь купців, відомих як «dictus de Oryenth» («de Orient», «de Oriente») – 1314 р. Вільгельм⁷¹, 1340 р. – Ганко⁷² та 1395 р. – Іоанн⁷³. Складно встановити, що мається на увазі під поняттям «Orient», коли землі Русі або Татарії окреслювалися зазвичай цілком зрозумілими й широко вживаними термінами. Однак зі стопроцентною певністю можна стверджувати, що в такий спосіб окреслені люди точно мали справу з торгівлею в Русі чи комунікацією через її землі. Так само непросто в'яяснити – про Львів королівства Русі чи силезький Львувек (однаково – «Lemberg», «Lemborg», «Lemburg», «Lemburga») ідеться в низці записів 1367–1396 рр. зі згадками конкретних містян, котрі з різною метою відвідували Краків⁷⁴.

Помилкові окреслення? Аналізуючи акти краківських лавників 1365–1376 та 1390–1397 рр., окреслення одного із заможних містян, відомого впродовж 1365–1371 рр. як «Nicolaus Rese» («Resin» або «Resen»)⁷⁵, викликає певне застереження. Чи не йдеться про зіпсоване «Reuse», тобто з німецької – «руський»? Його одруження terminus ante quem 1368 р. з німкеню Аделяйдою («uxor Adilheit»)⁷⁶ та наявність станом на 1371 р. дорослого сина Павла («Paulus Resen»)⁷⁷ дозволяє, не відмовляючись від припущення, обережно продовжувати пошуки у цьому напрямі.

Крім Кракова русини нотуються й в інших малопольських містах. Так, 15 січня 1341 р. в королівському дипломі Казимира III обумовлювався акт купівлі-продажу з боку мешканця Бохні Миколи pro triginta marcis grossorum Pragensium сандецькому міщанинові Миколі Руському («Nicolaio Rutheno Ciui de Sandecz») та його законним нащадкам розташованого на багатій соляними покладами горі «Cozuzkonis» та вочевидь локованого на німецькому праві терену «Berkracht»)⁷⁸. Як «dictus Ruthenus» в акті вроцлавського єпископа Збілута від 3 лютого 1367 р. занотований містянин Вольбожа Петро. Польський архієрей надав йому право локації «iure Teutonico Sredensi» розташованого над річкою Піліца у Сандомирській землі села «Brzustów»)⁷⁹.

⁶⁵ Księga proscriptioem et gravaminum miasta Krakowa z czasów Kazimierza Wielkiego 1361–1370. – P.61.

⁶⁶ Ibid. – P.64.

⁶⁷ Ibid. – P.65.

⁶⁸ Волощук М., Паршин І. Johann de Ladimiria: до проблеми етнічного походження капелана силезького князя Генріха VI Доброго. – С.59.

⁶⁹ Acta scabinalia Cracoviensia 1365–1376 i 1390–1397. – P.106, 115.

⁷⁰ Ibid. – P.178, 182, 287–288.

⁷¹ Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400. – T.4. – P.32.

⁷² Ibid. – P.145.

⁷³ Acta scabinalia Cracoviensia 1365–1376 i 1390–1397. – P.284.

⁷⁴ Ibid. – P.17, 102, 134–135, 139, 142, 157, 194, 201, 203, 238, 284, 301.

⁷⁵ Ibid. – P.19, 31, 33, 35–36, 38, 43, 71.

⁷⁶ Ibid. – P.38.

⁷⁷ Ibid. – P.71.

⁷⁸ KDM. – T.1. – S.253–254.

⁷⁹ Ibid. – T.3 (1333–1386). – Kraków, 1886. – S.203–204.

Отже впродовж XIII–XIV ст. міські центри володінь династії П'ястів систематично поповнювалися руськими мешканцями, окресленими в латиномовних джерелах у властивий спосіб («*Ruthenus*», «*Rutenus*» та ін.). Попри брак відповідних свідчень із міського середовища Великої Польщі й менш урбанізованої Мазовії, констатуємо чи найбільш інтенсивне залюднення русинами населених пунктів Малої Польщі (адже Силезія заслуговує на окреме дослідження), головно Кракова. Тут за деякий час здобули належний авторитет, нерухомість і всебічні торгівельні зв'язки відразу кілька впливових руських родин. Їхні представники регулярно посідали уряди консулів і лавників, брали участь у судових засіданнях, виступали свідками укладення угод із містами інших країн. Констатуємо проживання русинів й в інших, менших за розмірами, містах – Сандомирі, Сончі, Вольбожі тощо.

Руські міщани у землях П'ястів, водночас, радше специфічна, ніж закономірна складова міського простору. Вони інтегрувалися у строкате і складне міське середовище, піддавалися асиміляції, як це можна побачити з використання «зовнішнього» іменослова (наслідок мішаних шлюбів). Русини-міщани м'яко латинізувалися, як у XIV ст. це стало помітним і серед наближених до польських королів руських еліт. Хоча, з іншого боку, вони мали переваги в доступі до західного освітянського простору, можливість власного торгівельного поступу, матеріальному збагаченні.

REFERENCES

- Alexandrowicz, St. (1958). Stosunki handlowe polsko-ruskie do roku 1241. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Historia*, 14, 3, 24–42. Poznań. [in Polish].
- Baran, A. (2012). Pojawienie się terminu «miasto» w językach polskim i ruskim w XIII wieku (na materiale «Kroniki halicko-wołyńskiej»), *Limes: Studia i materiały z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej*, 5, 7–12. [in Polish].
- Bogucka, M., Samsonowicz, H. (1986). *Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej*. Wrocław. [in Polish].
- Chronica Galiciano-Voliniana (Chronica Romanoviciana) (2017). Eds. D. Dąbrowski, A. Jusupović. *Monumenta Poloniae historica, XVI*. Kraków; Warszawa. [in Church Slavonic].
- Czerwień – gród między Wschodem a Zachodem: Katalog wystawy* (2012). Eds. J. Bągińska, M. Piotrowski, M. Wołoszyn. Tomaszów Lubelski; Leipzig; Lublin; Rzeszów. [in Polish].
- Daszkiewicz, J. (1980). Z historii południowo-wschodniego szlaku bursztynowego (XIV–XVII w.). *Slavia antiqua*, 27, 253–275. [in Polish].
- Dąbrowski, D. (2002). Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wołyńskich. *Biblioteka Genealogiczna*, 6. Poznań; Wrocław. [in Polish].
- Florek, M. (2004). Osadnictwo otwarte w rejonie Sandomierza od końca X do końca XIII w.: Struktury osadnicze i ich przemiany. *Przez pradzieje i wczesne średniowiecze: Księga jubileuszowa na siedemdziesiąte piąte urodziny docenta doktora Jana Gurby*, eds. J. Libery, A. Zakościelnej, 325–335. Lublin. [in Polish].
- Giergiel, T., Jop, R. (2015). *Dokument lokacyjny Leszka Czarnego dla Sandomierza z 1286 r.* Sandomierz. [in Polish].
- Giovanni di Pian di Carpine. (1989). *Storia dei Mongoli*. Ed. critica del testo latino a cura di E. Menesto; trad. italiana a cura di M. C. Lungarotti e note di P. Daffina; introduzione di L. Petech; studi storico-filologici di C. Leonardi, M. C. Lungarotti, E. Menesto. Spoleto. [in Latin].
- Hilcherówna, Z. (1950–1953). Przyczynki do handlu Polski z Rusią Kijowską. *Przegląd Archeologiczny*, 9, 26–28, 8–23. [in Polish].
- Ipatievskaya letopis (2001). *Polnoye sobranie russkikh letopisey* [s predisl. B. Klossa], 2. Moskva. [in Church Slavonic].
- Jodkowski, J. (1948). Pieczęcie ruskie z XI–XII w., znalezione w Grodnie i Drohiczynie. *Przegląd Historyczny*, 37, 153–180. Warszawa. [in Polish].
- Konczewska, M., Piekalski, J. (2008). Problem lokalizacji średniowiecznej osady Walonów we Wrocławiu w świetle ostatnich badań archeologicznych. *Śląskie sprawozdania archeologiczne*, 50, 241–258. Wrocław. [in Polish].
- Kupchynskiy, O. (2004). Akty ta dokumenty Halysko-Volynskoho kniazivstva XIII – pershoi polovyny XIV st.: Doslidzhennia. Teksty. Lviv. [in Ukrainian, in Latin, in Church Slavonic].
- Lewicka-Rajewska, U. (2004). *Arabskie opisanie Słowian*. Wrocław. [in Polish].
- Lewicki, T. (1956). Znaczenie handlowe Drohiczyna nad Bugiem we wczesnym średniowieczu i zagadkowe plomby oliwiane znalezione w tej miejscowości: Notatka tymczasowa. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, 4, 2, 598–599. [in Polish].
- Liwoch, R. (2015). Plomby typu drohiczynskiego z Drohiczyna nad Bugiem w Krakowskim Muzeum archeologicznym. *Materiały Archeologiczne*, 40, 237–244. [in Polish].
- Sydorenko, O. (1992). *Ukrainski zemli u mizhnarodnii torbiivli (IX – seredyna XVII st.)*. Kyiv. [in Ukrainian].
- The Sphinx of Slavic Sigillography – Small Lead Seals of “Drogiczyn type” from Czernmo in their East European Context = Sfinks słowiańskiej fragistyki: Plomby typu drohiczynskiego z Czernma w kontekście wschodnioeuropejskim. *U źródeł Europy Środkowo-Wschodniej / Frühzeit Osmitteluropas* (2018–2019). Eds. A. Musin, M. Wołoszyn. Kraków; Leipzig; Rzeszów; Warszawa. [in English, in Polish].
- Voloshchuk, M. (2018). Yepyskop Krakowa Procopius de Russia (1292/93–1295 rr.): Umovna etnicznist ta henealohichna nalezhenist. *Monografie Pracowni Badań nad Dziejami Rusi Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 5: Polska, Ruś i Węgry: X–XIV w.*, 99–129. [Eds. D. Dąbrowski, A. Jusupović, T. Marzec]. Kraków. [in Ukrainian].

25. Voloshchuk, M., Parshyn, I. (2018). Johann de Ladimiria: do problemy etnicznoho pokhodzhennia kapelana silezkooho kniazia Henrika VI Dobroho. *Halychyna*, 31, 50–63. Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian].
26. Wojciechowski, P.K. (1979). Ugrupowania polityczne w ziemiach krakowskiej i sandomierskiej w latach 1280–1286. *Przegląd Historyczny*, 70, 1, 57–72. Warszawa. [in Polish].
27. Wyrozumska, B. (2001). *Księga proskrypcji i skarg miasta Krakowa 1360–1422: Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Krakowie*. Kraków. [in Latin].
28. Wyrozumski, J. (1980). Handel Krakowa ze Wschodem w średniowieczu. *Rocznik Krakowski*, 50, 57–64. Kraków. [in Polish].
29. Wyrozumski, J. (2007). Lokacja czy lokacje Krakowa na prawie niemieckim? *Kraków: Nowe studia nad rozwojem miasta*, 121–151. Kraków. [in Polish].
30. Żaki, A. (1958). Topografia wczesnośredniowiecznego Przemysła: Preliminaria badawcze. *Acta Archaeologica Carpathica*, 1, 1, 75–98. [in Polish].
31. Żaki, A. (1959). Parę uwag o pograniczu polsko-ruskim we wczesnym średniowieczu. *Sprawozdania z posiedzeń komisji*, 99–100. Kraków. [in Polish].
32. Żaki, A. (1962). Kraków i Kijów we wczesnym średniowieczu. *Sprawozdania z posiedzeń komisji*, 337–340. Kraków. [in Polish].

Myroslav VOLOSHCHUK

Doctor of Historical Sciences (Dr. Hab. in History),
 Professor at World History Department,
 Head of Center of the Medieval Studies,
 V.Stefanyk Precarpathian National University
 (Ivano-Frankivsk, Ukraine), myrkomyrko79@gmail.com
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1737-7205>

Ruthenian Burghers of Lesser Poland Towns During the Thirteenth – Fourteenth Centuries: Problems of Search and Identification

Abstract. The objective of the article is to research the Ruthenians, which settled during the 13th – 14th centuries in the towns of the Piast dynasty lands, mainly in Polonia Minor, to outline their origin and the problems of an identification of some of them. **The methodology** of the research consists in using the methods of comparative-historical and system analysis, comparative studies and prosopography. The article is written from the point of view of social anthropology, using the methods of semantics. **Scientific novelty.** A systematic generalization of all immigrants from Rus of the 13th – 14th centuries, noted by various sources, – the representatives of the urban environment of Piast’s possessions – was prepared for the first time. **Conclusions.** Close, lively multifaceted Polish-Ruthenian very active exchange were facilitated by a longstanding and permanent trade contacts. There were at least three main roads that connected the centers of Lesser Poland with the possessions of the Rurik dynasty. Compare with the same processes in the medieval Hungarian Kingdom, where did not mention the Ruthenians burghers in the towns, author noted, that some small towns of Poland, in particular, Kraków, populated by the representatives of Rus, especially during the second half of the 13th – 14th centuries. The Ruthenian families have formed there separate quarters. Its was facilitated by the self-government, received from the Piast dynasty princes since the beginning of the 13th century. To the most famous Ruthenian origin families of the 14th century, recorded in the Latin-speaking sources, we could rank personae nomine Nicolaus Ruthenus, Nicolaus genere Ruthenus and Nicolaus dictus Ruthenus. Undoubtedly – he was Ruthenian origin man. However, the peoples mentioned by the Latin-language sources such as Ruthenus, should not directly to perceive as the Ruthenian community representatives. But there are in the sources also many debatable identifications without any clear explanation. Each person requires a particular meticulous attention, because sometimes there were in their typical Ruthenian notification the evidence of the active trade or some other contacts into Rus or with Ruthenians. There are also controversial identifications of these persons by the names, which also require additional checking for early residence in the lands of Rurikids. The Ruthenian burghers of the cities of Lesser Poland were not the most numerous. However, they harmoniously complemented the diverse ethnically urban environment and enjoyed all, according to their status, rights and privileges. Obviously, in the second or third generations they adopted a Western rite, married representatives of the “Latin world”. But due to their personal connections, they influenced on the eastern trade of the kings of Poland.

Keywords: Piast dynasty lands, Poland, Rus, Ruthenians, Kraków, “Rus beyond Rus”.